

การสอนโดยการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง ในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล

ศุภลักษณ์ ธนาโรจน์ *

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) สำหรับการเตรียมความพร้อมนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ให้เกิดความมั่นใจต่อการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาล ในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล ซึ่งเป็นรายวิชาฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลวิชาแรก และเป็นครั้งแรกของการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลด้วย การเตรียมความพร้อมจึงสำคัญที่จะลดความเครียด และความวิตกกังวล โดยการฝึกใช้กระบวนการพยาบาล เพื่อให้การพยาบาลผู้ป่วยจริง ปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลที่ต้องปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วย ได้พัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มความมั่นใจให้แก่นักศึกษา อีกทั้งได้ฝึกการทำงานร่วมกับทีมทางการพยาบาล ในสถานการณ์ที่เสมือนจริงมากที่สุด เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ศึกษามากขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมจำลองสถานการณ์เสมือนจริง, รายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล

Simulation-based Learning in Principles and Techniques Course in Nursing Practicum

Supalak Thanaroj *

ABSTRACT

This article aim to present the simulation-based learning in order to prepare nursing students for their clinical practice so that they feel confident to perform their nursing skills for caring the patients in the principles and techniques in nursing practicum course. This is the first nursing Practicum course as well as the first time on the actual patient units. Importantly, the stress and anxiety would be relieved after participating theses activities. The preparation involves training students to apply nursing process in situational-simulated patients, to demonstrate nursing skills, to develop relevant knowledge, to increase confidence for students, and to work with the nursing team, similar to authentic situations to enhance their confidences.

Key words: Simulation based learning, Principles and Techniques Course in Nursing Practicum.

* RN., Professional level, Boromarajonani College of Nursing, Suratthani

บทนำ

การศึกษาพยาบาลศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ต้องนำไปใช้ปฏิบัติแก่ชีวิตและสุขภาพของเพื่อนมนุษย์ด้วยการนำหลักวิชาความรู้ทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้อง ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ตลอดจนศิลปะอื่นๆที่ต้องผสมผสานรวมกันให้เหมาะสมกับบริบทที่ไม่อาจกำหนดขึ้นมาเองได้ สถานศึกษาและผู้ให้วิชาความรู้จึงจำเป็นต้องนำพาวิชาความรู้ ทั้งหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนถึงพร้อมด้วยความรู้ที่จำเป็น มีทักษะ การศึกษา และเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และสิ่งสำคัญคือเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล (Suthisa, 2016) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้ขณะฝึกปฏิบัติงาน

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สุราษฎร์ธานี จัดการศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 โดยภาควิชาพื้นฐานและบริหารการพยาบาล เป็นภาควิชาหลักที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นวิชาฝึกปฏิบัติวิชาแรกที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง ผู้รับบริการจริง และแสดงบทบาทเป็นพยาบาลที่อยู่ภายใต้การดูแลจากอาจารย์พิเศษ ทั้งนี้ นักศึกษาได้ผ่านการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการและเทคนิคการพยาบาล วิชาโมโนดิและกระบวนการพยาบาล วิชาประเมินภาวะสุขภาพ วิชาเภสัชวิทยา และวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้และทฤษฎีดังกล่าว

มาใช้ในขณะฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล ในการปฏิบัติทักษะการพยาบาล ใช้การประสมประสานทางการพยาบาลและกระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล แบบองค์รวมแก่นุคคลทุกช่วงวัยของชีวิตที่มีภาวะสุขภาพปกติและเบี่ยงเบนในสถานการณ์จริง บนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทร มีวินัย มีจิตบริการ ยึดหลักสิทธิผู้ป่วย สิทธิมนุษยชน และความปลอดภัยของผู้ใช้บริการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ

จากการประเมินผลรายวิชาปฏิบัติ หลักการและเทคนิคการพยาบาล ปีการศึกษา 2558 โดยแหล่งฝึกและอาจารย์พิเศษ พบว่า นักศึกษาขาดความพร้อมในการปฏิบัติทักษะการพยาบาลที่คล่องแคล่ว ทั้งขั้นเตรียมการขั้นปฏิบัติการพยาบาล และขั้นประเมินผล ยังไม่สามารถเชื่อมโยงปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลได้ อีกทั้งมีการแสดงออกถึงความไม่มั่นใจในการให้การพยาบาล ต่อหน้าผู้รับบริการ นำไปสู่การถูกปฏิเสธ จนนักศึกษาเกิดความอายและไม่กล้าที่จะปฏิบัติงานอื่นๆตามมา และผลการประเมินการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2558 จากนักศึกษา พบว่า นักศึกษารู้สึกกังวลและไม่มั่นใจต่อความรู้ที่ตนมี ประเมินว่าตนเองยังมีความรู้ไม่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติงาน ควรที่จะเตรียมความพร้อมให้มากขึ้น ก่อนฝึกปฏิบัติ ทั้งเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้จริงๆและขั้นตอนปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับทีมการ

พยาบาล เพื่อให้ทำงานได้คล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น
และทันต่อสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย

การเอื้ออำนวยต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล
ครั้งแรกของนักศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ
รายวิชาจึงเป็นเป้าหมายที่วิทยาลัยฯคาดหวังที่จะ
ให้นักศึกษามีความพร้อมและเกิดความมั่นใจ
ในขณะฝึกปฏิบัติ ตลอดจนบรรเทาการเรียนรู้
ลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้รับบริการและ
นักศึกษาได้ การจัดการเรียนการสอนที่จะสร้าง
ความรู้และสร้างความมั่นใจในการนำความรู้จาก
ภาคทฤษฎีไปปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับ
สถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยโดยยึดการพยาบาล
อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในวิชาชีพ
ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การจัดการ
เรียนการสอนแบบ (Simulation Based Learning :
SBL) เป็นกระบวนการเรียนการสอน ที่ช่วยให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
โดยให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่
กำหนดขึ้นจากการจำลองสถานการณ์คล้ายมี
ผู้ป่วยจริง (Duangkamon, 2016) อีกทั้งสามารถทำ
ให้ผู้เรียนได้ฝึกบทบาทการให้การพยาบาล
ร่วมกับทีม (Klipfel et al., 2014) ได้ฝึกการปฏิบัติ
ทักษะการพยาบาล การมีปฏิสัมพันธ์และการ
สื่อสารในสถานการณ์ที่มีสภาพคล้ายความเป็น
จริง (Foronda, Gattamorta and Bauman, 2014)
เกิดการเรียนรู้ และฝึกทักษะทางการพยาบาล
เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ลดภาวะความเครียดและ

ความวิตกกังวลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย
ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการในการหาความรู้ด้วยตนเอง
และทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการให้
การพยาบาลและการแก้ปัญหาขณะฝึกปฏิบัติ
รายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาลให้
มีประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะพร้อมทั้งทางด้าน
ความรู้ความสามารถและมี เจตคติที่ดีต่อการ
เรียนพยาบาลต่อไป

การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning)

การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง
(Simulation based Learning) เป็นการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริง
มากที่สุด โดยการกำหนดรูปแบบสถานการณ์
ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด
ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติทักษะทางการ
พยาบาลในสถานการณ์เสมือนจริงซ้ำได้จนเกิด
ความมั่นใจ ก่อนให้การพยาบาลผู้ป่วยใน
สถานการณ์จริง (Cordeau, 2013) การเรียนรู้โดย
ใช้สถานการณ์เสมือนจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) สร้างความปลอดภัยแก่ผู้ป่วย (Patient Safety)
และตัวผู้เรียนก่อนที่จะปฏิบัติจริง ซึ่งจำเป็นต้อง
ฝึกฝนผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจ ด้วยการปฏิบัติ
ทักษะทางการพยาบาลกับหุ่นซึ่งสามารถทำซ้ำ
และหยุดเป็นช่วงๆได้ 2) เพิ่มประสบการณ์ให้แก่
ผู้เรียน (Experience) เป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้
รับรู้หรือสัมผัสกับสถานการณ์ที่เสมือนจริงให้กับ
ผู้เรียน ลดความกลัว ความตื่นตระหนก ร้องไห้

และความเครียด ประสบการณ์ของผู้เรียนที่ได้รับจากสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถดูแลให้การช่วยเหลือผู้ป่วยได้ดีขึ้น ให้การช่วยเหลือพยาบาลได้อย่างถูกต้องและสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ 3) เพิ่มทักษะปฏิบัติทางการพยาบาล (Practice) โดยให้ผู้เรียนดึงความรู้ทฤษฎีที่เรียนออกมาใช้ในสถานการณ์จริงได้ 4) สร้างความมั่นใจ (Benefits) การฝึกในสถานการณ์เสมือนจริงสามารถหยุดและให้ข้อเสนอแนะ และเริ่มทำซ้ำใหม่ได้ อันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน Sharon et al. (2012) กล่าวว่า การสอนโดยสถานการณ์เป็นการสอนที่ดีและเกิดความปลอดภัยต่อชีวิตผู้ป่วยโดยการใช้หุ่นจำลองผู้ป่วยทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตนเองและมีความรู้มากขึ้น ทั้งตัวนักศึกษาเองและเพื่อนนักศึกษาที่อยู่ในทีมฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จำลอง เพราะมีการฝึกปฏิบัติงาน การสะท้อนความคิดซึ่งทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง โดยการนำแนวคิดของ Jeffries –Simulation Framework มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมมีหลักการที่สำคัญได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรายวิชาตามความต้องการของหลักสูตร 2) การออกแบบสถานการณ์ที่เสมือนจริงเพื่อจะสื่อสถานการณ์การแก้ปัญหา สู่การเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และ 3) การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้

ประสบการณ์การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สุราษฎร์ธานี จัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพและมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้ใช้บริการโดยประยุกต์ใช้ความรู้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาลในการปฏิบัติทักษะการพยาบาลใช้การประชุมปรึกษาทางการพยาบาลและกระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมแก่บุคคลทุกช่วงวัยของชีวิตที่มีภาวะสุขภาพปกติและเบี่ยงเบนในสถานการณ์จริงบนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทร มีวินัย มีจิตบริการ ยึดหลักสิทธิผู้ป่วย สิทธิมนุษยชน และความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ (Boromarajonani College of Nursing Suratthani, 2012) การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาลในครั้งนี้ จัดขึ้นเพื่อการสร้างสถานการณ์เสมือนจริง (Reality or Fidelity) ที่มีสภาพแวดล้อม เหตุการณ์ และการโต้ตอบเสมือนจริงและที่มีความเป็นไปได้หรือเป็นเหตุการณ์จริง

ซึ่งความเสมือนจริงที่จำลองขึ้นนั้นจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้สึก นึกคิด ความเข้าใจ อารมณ์ นำความรู้ ทักษะปฏิบัติที่มีมาใช้ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์เสมือนจริงยังหมายถึงรวมถึงอุปกรณ์ การแพทย์ การแต่งกาย การจัดห้อง แสง เสียงที่เลียนแบบมาจากสิ่งแวดล้อมจริง ในการจำลองสถานการณ์ครั้งนี้จัดให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 133 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ใช้เวลาจำนวน 2 วัน ต่อ 1 กลุ่มใหญ่ จากนั้นแบ่งนักศึกษาตามกลุ่มห่อผู้ป่วยที่นักศึกษาจะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานและให้ทุกคนเข้าร่วมในสถานการณ์เสมือนจริงดังกล่าวตามกำหนด โดยกิจกรรมเตรียมความพร้อมของแต่ละกลุ่มมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการนำ (Pre – Brief) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเตรียมความพร้อมผู้เรียนโดยการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในครั้งนี้คือ การเล่าและทำความเข้าใจสถานการณ์ที่กำหนด อธิบายบทบาทของผู้เรียนที่กำหนดขึ้นในสถานการณ์ (Jones and Alinier, 2009) สิ่ง que ผู้เรียนต้องเรียนรู้มาก่อนการทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งกฎกติกาการเข้าร่วมกิจกรรม และการแนะนำอุปกรณ์ เครื่องใช้ในสถานการณ์ในสถานที่ที่จะใช้ในการปฏิบัติ

2. ขั้นการปฏิบัติ (Scenario) หรือการเข้า

ไปในสถานการณ์เพื่อแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสถานการณ์ที่กำหนดผู้เรียนต้องแสดงบทบาทเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 2 ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยศัลยกรรมภายใต้การนิเทศของอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพ อีกทั้งมีการแสดงตามบทบาทของผู้สอนซึ่งแสดงเป็นอาจารย์นิเทศประจำกลุ่ม ผู้ช่วยสอนคนที่ 1 แสดงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพบนหอผู้ป่วย ผู้ช่วยสอนคนที่ 2 และ 3 แสดงบทบาทของผู้ป่วย และมีนักศึกษากลุ่มที่จะฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยอายุกรรมเป็นผู้สังเกตการณ์ และเมื่อครบตามกำหนดเวลา 15 นาที จะสลับผู้แสดงบทบาทจากกลุ่มศัลยกรรมเป็นกลุ่มอายุกรรมโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงกับหอผู้ป่วยอายุกรรม

3. ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (De-brief) ภายหลังจากการแสดงบทบาทในสถานการณ์ ผู้สอนจะจัดห้องให้ที่เหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และอาจจะใช้วิดีโอที่บันทึกขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทในสถานการณ์ การประเมินผลผู้เรียนเป็นการประเมินผลผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการประเมินที่สำคัญ 3 ระยะ 1) การบรรยายความรู้สึก (Descriptive Phase) เป็นการถามถึงความรู้สึกของผู้เรียน หรือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่อยู่ในสถานการณ์ 2) การวิเคราะห์สถานการณ์

(Analysis Phase) เป็นระยะที่ผู้สอนสะท้อนผู้เรียน
ในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี และส่วนที่ผู้เรียนบกพร่อง
3) การนำไปประยุกต์ใช้ (Application Phase)
ผู้สอนจะร่วมหาแนวทางหรือวิธีการการนำไป
ปรับใช้จริง เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะ

สามารถนำไปปฏิบัติได้ (Fanning and Gaba,
2007) โดยใช้หลักการ 6PA ในการประเมินผล
ผู้เรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงหลักการประเมินผลตามขั้นตอนการปฏิบัติของผู้เรียนในชั้น การประเมินผลการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน (De-brief)

ขั้นตอนการปฏิบัติของผู้เรียน	หลักการประเมินผล
Immediate Phase	ความสามารถในการประเมินสภาพผู้ป่วยขั้นตอนการประเมินสภาพและ การระบุปัญหาที่พบ
Planning Phase	ความสามารถในการวางแผนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
Assessment Phase	การประเมินสภาพข้อมูลและการระบุปัญหา
Action Phase	ความสามารถในการลงมือปฏิบัติ ได้แก่ ความสุขสบายและความปลอดภัย การประเมินสัญญาณชีพ การให้อาหาร ยา สารน้ำ สารละลาย เลือดและ ส่วนประกอบของเลือด การจับถ่ายและการบันทึกปริมาณน้ำเข้า-ออก การ ทำแผล พันผ้า และการดูแลท่อระบาย การจัดท่า การเคลื่อนไหว และฟื้นฟู ร่างกาย การดูแลทางเดินหายใจ การดูแลผู้ป่วยก่อนและหลังผ่าตัด การรับ การจำหน่ายและการส่งต่อ การควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ การเก็บสิ่งส่ง ตรวจ การล้างและการสวนล้าง และการดูแลผู้ป่วยเมื่อเสียชีวิต
Maintenance Phase	ความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล เช่น การให้สารน้ำ ทางหลอดเลือดดำ การให้ออกซิเจน หากผลการประเมินดีให้คงสภาพ ดังกล่าวไว้หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม
Deterioration Phase	การวิเคราะห์ประเมินคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาล หากไม่ได้ผลเป็นไป ตามที่กำหนดไว้ให้กลับไปประเมินขั้นต้นใหม่

ตัวอย่างสถานการณ์

ณ. หอผู้ป่วยศัลยกรรม เวลา 09.00 น. ผู้ป่วย (ชื่อสมมุติ) 4 เดียง ดังนี้ 1) น.ส. ธิดารัตน์ ชื่นใจ อายุ 22 ปี มีอาการปวดท้องมาก Pain Score 7 คะแนน เตรียมผ่าตัด Exploratory Laparotomy เวลา 16.00 น. 2) นางมะลิ ทิพยมณี อายุ 58 ปี มีแผลผ่าตัดจากการทำ Amputation ขาขวา ยังมีอาการปวดแผล Pain Score 5 คะแนน 3) นางชื่นจิต สมฤดี อายุ 35 ปี Post-Operation for Appendectomy 40 นาที 4) นางชลพิ มณีรัตน์ อายุ 20 ปี หลังประสบอุบัติเหตุขับมอเตอร์ไซด์ชนรถกระบะ มีบาดแผลฉีกขาดและเสียเลือดมาก และเพิ่งถูกส่งมายังหอผู้ป่วยเพื่อพักรักษาตัวที่หอผู้ป่วย

ให้ผู้เรียนแสดงเป็นนักศึกษาพยาบาล ศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ที่กำลังฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติ หลักการและเทคนิคการพยาบาล ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ประจำกลุ่ม ซึ่งมีผู้ป่วยในความดูแลตามที่อาจารย์ประจำกลุ่มมอบหมาย ผู้สอน รับผิดชอบเป็นอาจารย์นิเทศ ผู้ช่วยสอนคนที่ 1 และ 2 รับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพบนหอผู้ป่วย ผู้ช่วยสอนคนที่ 3 และ 4 รับผิดชอบของผู้ป่วยรายที่ 3 และ 4 โดยที่มื่อนักศึกษากลุ่มที่จะฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยอายุรกรรมเป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) และเมื่อครบตามกำหนดเวลา 15 นาที จะสลับผู้แสดงบทบาทจากกลุ่มศัลยกรรมเป็นกลุ่ม

อายุรกรรมโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงกับหอผู้ป่วยอายุรกรรม

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพและมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้ใช้บริการและทีมพยาบาล
2. ปฏิบัติทักษะการพยาบาลภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ได้แก่ การวัดสัญญาณชีพ การเตรียมผู้ป่วยก่อนและหลังผ่าตัด การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ การให้เลือด การฉีดยา การทำแผลพันผ้า การเก็บสิ่งส่งตรวจ
3. ใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมด้วยความเอื้ออาทร

การจัดการในสถานการณ์

ในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นจะมีผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนโดยการทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกต่างๆ ทีมการพยาบาลพร้อมทั้งให้การสนับสนุนและควบคุมสถานการณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสื่อสารและปฏิบัติทักษะที่เหมาะสม

พยาบาล

พยาบาลเวรเช้า (08.00-16.00 น.) ที่รับทราบว่ามีนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล ซึ่งเป็นรายวิชาแรกของการฝึกปฏิบัติ และคุณต้องร่วมทีมในการประชุมปรึกษาก่อน

และหลังให้การพยาบาลผู้ป่วยร่วมกับอาจารย์
นิเทศและนักศึกษาต้องนิเทศนักศึกษาในการให้
การพยาบาลผู้ป่วยทั้ง 4 เคียง โดยกระตุ้นการคิด
ของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังให้การพยาบาล
ผู้ป่วยทุกครั้ง

ผู้ป่วย

ผู้ป่วยเคียงที่ 3 และ 4 ซึ่งได้รับการ
คาดหวังว่าจะทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ของการ
ปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาได้ เพื่อกระตุ้น
ความสนใจและการตัดสินใจทางคลินิก
นอกจากนี้ขอให้พิจารณาการสื่อสารและการ
แสดงออกถึงการมีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทร
และเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ อีกทั้ง
พิจารณาการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยและสมาชิก
ทีมขณะให้การพยาบาลและขณะตรวจเขียน

การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม

1. เตรียมอาจารย์นิเทศและพยาบาลแต่ง
กายด้วยชุดพยาบาล และผู้เรียนแต่งกายด้วยชุดฝึก
ปฏิบัติงาน (ฟ้า-ขาว)
2. ผู้ป่วยแต่งกายด้วยชุดผู้ป่วยและสร้าง
แพทเทิร์นการบาดเจ็บบนตัวหุ่นและตัวบุคคลให้
มีลักษณะเหมือนจริงมากที่สุดตามที่สถานการณ์
กำหนด (Moulage) เช่น บาดแผลชนิดต่างๆ การ
แต่งหน้าให้สอดคล้องกับอาการของผู้ป่วย
3. ใช้ห้องปฏิบัติการพยาบาลและจัดวัสดุ
อุปกรณ์ทางการแพทย์ให้พร้อมใช้งานได้จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3
ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการนำ (Pre-Brief) 2) ขั้น
ปฏิบัติ (Scenario) และ 3) ขั้นการประเมินผลการ
เรียนรู้ของผู้เรียน แสดงดัง ตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
1. ขั้นการนำ (Pre-Brief)		
ควรปฏิบัติขึ้นก่อนการแสดงบทบาท สถานการณ์จริงอย่างน้อย 1 วัน ใช้เวลา 1 ชม. ในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ทางการพยาบาล สำหรับผู้เรียนทุกคนโดย พร้อมกัน	1. เตรียมความพร้อมจากการทบทวนเนื้อหาสาระ ที่กำหนด เช่น การใช้กระบวนการพยาบาล การ ประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วย เป็นต้น 2. ฝึกทักษะการพยาบาลพื้นฐาน เช่น การนวดยา การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ การทำแผล เป็นต้น 3. ศึกษาข้อมูลการใช้การอุปกรณ์เครื่องใช้	1. ควรให้ความสำคัญกับการ สร้างบรรยากาศที่เสมือนจริง 2. ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ที่ กำหนดแล้วจริง
1. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และ พฤติกรรมที่คาดหวังที่คาดหวัง เนื้อหา สาระที่ต้องทราบก่อนการแสดงบทบาทใน สถานการณ์		
2. เล่าสถานการณ์ที่กำหนด และเล่า ประสบการณ์ของผู้สอนเกี่ยวกับการดูแล ผู้ป่วยที่คล้ายกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น		
3. แจ้งกฎ-กติกาและบทบาทในการแสดง บทบาทในสถานการณ์		
4. แนะนำทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่กำหนดในสถานการณ์		
2. ขั้นปฏิบัติ (Scenario)		
ผู้สอนให้สัญญาณของการเริ่มสถานการณ์ ผู้สอนแสดงบทบาทเป็นอาจารย์พิเศษ พูดคุยและมอบหมายผู้ป่วยให้นักศึกษา ดูแล ผู้เรียนให้แสดงบทบาทเป็นนักศึกษา พยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติ หลักการและเทคนิคการพยาบาล (เข้าครั้ง ละ 1 กลุ่ม) และมีผู้เรียนของกลุ่มอายุร- กรรมเป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) (ครั้ง ละ 1 กลุ่ม) พยาบาลคนที่ 1-2 แสดง บทบาทเป็นพยาบาลวิชาชีพในเวรเช้า	1. แสดงความกระตือรือร้น สนใจต่อการรับการ มอบหมายงานจากอาจารย์พิเศษ 2. ให้ข้อมูลการวางแผนการพยาบาลอย่างเป็น องค์รวมและสามารถบอกเหตุผลการปฏิบัติการ พยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3. ปฏิบัติทักษะการพยาบาลได้ถูกต้องตาม ขั้นตอนแสดงถึงความเอาใจใส่แก่ผู้ป่วย 4. สามารถประเมินผลลัพธ์การให้การพยาบาลได้ ถูกต้อง	1. ระวังระวังความเสมือนจริง 2. หากนักศึกษาปฏิบัติไม่ถูกต้อง ต้องให้ข้อมูลเพื่อการแก้ไขโดย ทันที 3. การกระตุ้นให้กลุ่มแสดงความคิด เห็นของตัวเอง ดูการตัดสินใจ ของกลุ่ม ต้องมีการปรับการ ตัดสินใจเสมอ การสอนตามแผน อย่างเดียวอาจจะไม่ดีเสมอไป แต่ ควรที่จะปรับตามสภาพของกลุ่ม

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
1. รับเวอร์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับมอบหมาย		นั้นๆด้วย
2. ประชุมปรึกษาหารือก่อนให้การพยาบาลเพื่อวางแผนการให้การพยาบาล		4. ผู้สังเกตต้องพิจารณาผู้เรียนว่าในกลุ่มแสดงบทบาทอะไร และคอยดูว่าคนไหนกลัว แล้วต้องนำไปช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหา ต้องดูเหตุการณ์ในขณะนั้น
3. ให้การพยาบาลผู้ป่วยตามแผนการรักษาและแผนการให้การพยาบาล		ตลอดเวลา ช่วยเหลือนักศึกษาที่แสดงอาการกลัว
4. ประเมินผลลัพธ์การให้การพยาบาล และประชุมปรึกษาหารือหลังให้การพยาบาล		
3. ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (De-brief)		
1. Descriptive Phase (การบรรยาย): การถามถึงความรู้สึกของผู้เรียน	1. ผู้เรียนบรรยายความรู้สึกถึงความเสมือนจริง	1. ผู้สอนจะสะท้อนหรือประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ เช่น มีการดูแลแบบเอื้ออาทร เข้าไปซักถามความรู้สึกของผู้ป่วย จับมือหรือสัมผัสตัวผู้ป่วยไว้ เป็นต้น
2. Analysis Phase (การวิเคราะห์): ผู้สอนสะท้อนผู้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี และส่วนที่ผู้เรียนบกพร่อง สะท้อนว่าทำไมถึงเกิดข้อผิดพลาดและสามารถที่จะช่วยกันแก้ปัญหาได้อย่างไรบ้าง ภายใต้หลักการ 6PA ครอบคลุมทั้ง Technical Skills และ Non-Technical Skill	2. แสดงถึงการยอมรับข้อบกพร่อง และสามารถสะท้อนความรู้สึกและความถูกต้องในขณะปฏิบัติการพยาบาล ครอบคลุมทั้ง Technical Skills และ Non-Technical Skills	จากนั้นผู้สอนให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดบกพร่อง บอกเหตุผล และบอกแนวทางการแก้ไข
3. Application Phase (การนำไปประยุกต์ใช้): ผู้สอนช่วยหาสาเหตุและให้คำแนะนำ และถามผู้เรียนว่าจะนำไปใช้จริงอย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ครั้งต่อไป	3. สามารถบอกสาเหตุและการแก้ไขเพื่อนำไปปฏิบัติในครั้งต่อไป	2. ควรมีการให้เวลาในการตอบคำถามของผู้เรียน ไม่กดดัน และสร้างบรรยากาศในการพูดคุยที่ผ่อนคลาย
		3. เน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม (Etiquette) ในการปฏิบัติกับหุ่น

ผลลัพธ์ของการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล

สรุปผลหลังการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อสร้างความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล การดำเนินการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้เรียนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นและเตรียมความพร้อมโดยการทบทวนเนื้อหาสาระที่ต้องนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติในรายวิชา สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และฝึกซ้อมทักษะทางการพยาบาลพื้นฐาน เมื่อถึงเวลาที่กลุ่มต้องเข้าไปแสดงบทบาทตามที่กำหนด ผู้เรียนบางคนแสดงความกังวล และตื่นเต้น กระวนกระวาย ไม่สามารถเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาลได้ ผู้เรียนให้ข้อมูลว่าเมื่อตนอยู่ในสถานการณ์ผู้ป่วยที่กำลังร้องโอดครวญด้วยความเจ็บปวดมีผลทำให้ตนเองรู้สึกกลัวที่จะทำให้ผู้ป่วยต้องเจ็บปวดมากกว่าเดิม จึงไม่กล้าที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปจนเสร็จสิ้นได้ บางคนกล่าวว่า เมื่อถูกผู้ป่วยสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาของผู้ป่วยเอง ยิ่งทำให้ตนตระหนักว่าการเตรียมข้อมูลการเจ็บป่วยและข้อมูลการรักษาของผู้ป่วยหรือแม้กระทั่งการให้ข้อมูลและเหตุผลการให้พยาบาลแก่เขาจะมีผลต่อสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย

พยาบาลและสามารถลดความวิตกกังวลแก่ผู้ป่วยได้ มีผู้เรียนบางกลุ่มบอกว่าสถานการณ์ที่จำลองขึ้นมาเหมือนจริงมาก และยังทำให้ตนยังต้องพัฒนาความรู้ให้มากยิ่งขึ้น และต้องมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกลัวความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยจริง จากนั้นผู้สอนได้ให้ผู้เรียนทำแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับทักษะปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 89.36 มีคะแนนอยู่ในระดับดีขึ้นไปคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 - 5 คะแนน ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความมั่นใจก่อนการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ตามความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 100 มีความมั่นใจมากขึ้นก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมเตรียมความพร้อมจากการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไปคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 - 4.66 คะแนน ผู้เรียนได้เขียนข้อเสนอแนะไว้ว่า การจัดกิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างให้เขาเป็นพยาบาลที่เก่งขึ้นได้ ลดความกลัวที่จะไปทำอันตรายให้เกิดขึ้นกับผู้ป่วยบนหอผู้ป่วย โดยจะทำให้เขามีความมั่นใจและสามารถที่จะทราบข้อบกพร่องต่างๆ ของตนและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ให้มีความพร้อมที่จะสามารถดูแลผู้ป่วยได้ อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ทุกครั้งที่เปลี่ยนรายวิชาฝึกปฏิบัติ ในปีการศึกษาต่อไป นอกจากนี้รู้สึกขอบคุณผู้สอนและผู้ช่วยสอนที่อำนวยความสะดวกจัด

สิ่งแวดล้อมได้เหมือนจริงมาก ทั้งบทพูด การแสดงอาการเจ็บปวด และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องใช้ ทำให้รู้สึกเหมือนตนกำลังอยู่บนหอผู้ป่วยจริงๆ

บทสรุป

การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนการฝึกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาทักษะทางการพยาบาลและการพัฒนาทักษะเชิงวิชาชีพอื่นๆ ตามลักษณะรายวิชาและจุดมุ่งหมายของรายวิชา การที่ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพเกี่ยวกับทักษะทางการพยาบาลทั้ง Technical skills และ Non-Technical skills และร่วมกันสะท้อนการปฏิบัติการพยาบาลที่ตนและกลุ่มร่วมกันปฏิบัติ เพื่อนำข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นด้วยการซ้อมปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญ และมีความมั่นใจตามมาในที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีจากการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นผู้ป่วย หรือตัวผู้เรียนเองเมื่อต้องไปปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

การจำลองสถานการณ์เสมือนจริงเป็นวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการทักษะทางการพยาบาลได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งสามารถประเมินการให้การพยาบาลตามพฤติกรรมที่

คาดหวังได้ เช่น การให้การพยาบาลด้วยความเมตตาและเอื้ออาทร หรือการทำงานเป็นทีมเป็นต้น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถที่จะรวมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนคาดหวังสร้างเป็นสถานการณ์ให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ สามารถสอดแทรกการเน้นย้ำถึงการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อผู้ป่วย ผู้ร่วมทีมการพยาบาล (Savoldelli et al., 2005) การตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญและก่อนเข้าสถานการณ์ผู้สอนต้องมั่นใจว่าผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์อย่างเพียงพอ การเข้ามาแสดงบทบาทในสถานการณ์อาจจะไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้มากนักหากแต่เป็นการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้เรียนที่ดีมาก อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวอาจจะสร้างความขัดแย้งในใจแก่ผู้เรียนอยู่บ้าง ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญต่อการออกแบบสถานการณ์ที่มีความเหมือนจริงและมีความเป็นไปได้มากที่สุด สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ประเมินความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ เพื่อการสะท้อนความสามารถของผู้เรียนให้รับทราบอย่างสร้างสรรค์ (Unsworth, McKeever and Kelleher, 2012) อีกทั้งต้องสามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์ได้อย่างราบรื่น เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดหมายและเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนนั้นๆ

Reference

- Boromarajonani College of Nursing <http://dx.doi.org/10.1016/J.nedt.2013.10.007>.
- Suratthani (2012). Bachelor of Nursing Science Program 2012 Boromarajonani College of Nursing Suratthani. (in Thai)
- Cordeau, M.A. (2013). Teaching holistic nursing using clinical simulation: A pedagogical essay. *Journal of Nursing Education and Practice*, 3(4), 40-50.
- Duangkamon, N. (2016). Simulation based learning for nursing education. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, (31)3, 112-122. (in Thai)
- Fanning, RM. & Gaba DM. (2007). The Role of debriefing in simulation-Based Learning. *Society for Simulation in healthcare* 2 (2). DOI: 10.1097/SIH.0b013e3180315539
- Foronda, C., Gattamorta, K., & Bauman, E.B. (2014). Use of virtual clinical simulation to improve communication skills of baccalaureate nursing students: A pilot study *nurse education today* 34
- Jeffries, P.R., & Roger, K.J. (2007). Theoretical framework for simulation design. In P.R. Jeffries (Eds.), *Simulation in nursing education: From conceptualization to evaluation*. NY: Nationnal League for Nursing. New York, pp. 21-33.
- Jones, I., & Alinier, G. (2009). Introduction of a new reflective framework to enhance students' simulation learning: a preliminary evaluation. *Blended Learning in Practice*, 1, 8-19.
- Klipfel, J. M., et al. (2014). Patient safety improvement through in situ simulation interdisciplinary team training. *Urologic Nursing*, 34(1), 39-46. doi:10.7257/1053-816X.2014.34.1.39.
- Savoldelli GL, et al. (2005). Barriers to the use of simulation-based education. *Can J Anesth*; 52, 944-950.
- Sharon, G., et al. (2012). The emerging role of simulation education to achieve patient safety: Translating deliberate practice

- and debriefing to save live. *Pediatr Clin North Am*, 59(6), 1329-1340.
- Suthisa L. (2016). Effects of self-learning by using Multimedia on knowledge and self-confidence in nursing practice for children with acute respiratory tract infection among nursing students. *Journal of public health nursing*, 29(2), 107-116. (in Thai)
- Unsworth, J., McKeever, M. & Kelleher, M. (2012). Recognition of physical deterioration in patients with mental health problems: the role of simulation in knowledge and skill development. *Journal of psychiatric and mental health Nursing*, 19, 534-545.